

Nostāja Nr. 7

**ĀRVALSTU INVESTORU
PADOMES LATVIJĀ
NOSTĀJA ATTIECĪBĀ
UZ LIKUMDOŠANAS
KVALITĀTI**

08.09.2022

Kopsavilkums

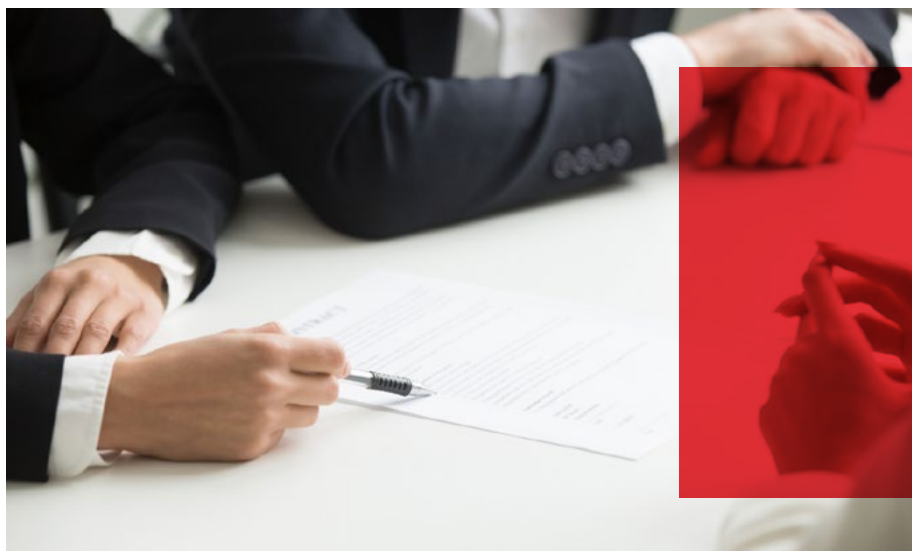
Ārvalstu investoru padome Latvijā (turpmāk tekstā – FICIL) atzīmē paveikto darbu likumdošanas kvalitātes uzlabošanai, piemēram, izstrādājot likumprojektu par lobēšanu, kuru paredzēts pieņemt 2022. gada otrajā pusē, kā arī izveidojot īpašu lobiju reģistru¹ un paplašinot likumdošanas aktu tvērumu attiecībā uz trauksmes celšanu². Tomēr saskaņā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (turpmāk – ESAO) sniegto viedokli Latvijā trūkst pietiekama regulējuma ietekmes novērtējuma un regulējuma *ex post* novērtējums joprojām nav plaši institucionalizēts³. Lai nodrošinātu labu likumdošanas kvalitāti, joprojām ir daudz kas jāuzlabo, jo daudzi jaunie noteikumi tiek pieņemti bez skaidras informācijas par katru politikas cikla posmu, pietrūkst politikas ietekmes novērtējuma un gandrīz netiek izmantoti dati un kvantitatīva analīze, lai noteiktu tiesību aktu īstermiņa un ilgtermiņa ietekmi. Tāpat FICIL joprojām novēro nepietiekamu nozares pārstāvju iesaisti jaunu noteikumu izstrādes gaitā un atgādina, cik nozīmīgi ir iesaistīt dažādas ieinteresētās puses, kad tiek pieņemti jauni noteikumi ar tālejošu ietekmi, kā arī jebkādi grozījumi tirgus jomā, kas tieši ietekmē uzņēmumu darbību.

Tāpat kā iepriekšējos gados, FICIL turpina uzsvērt nepieciešamību pēc pārredzama, paredzama un labi pārdomāta likumdošanas procesa. Ir rūpīgi jāizvērtē visi jaunie tiesību akti un jābalstās uz jaunākajiem pieejamajiem datiem. FICIL arī atgādina, ka taisnīga un paredzama investīciju vide spēj ietekmēt ārvalstu investīciju piesaistīšanu, kā arī par tām negatīvajām sekām, ko rada pēkšņas likumdošanas izmaiņas, kuras būtiski iedragā investoru pozīcijas un kavē turpmākās investīcijas. Nostājas dokumentā ir izvirzīti ieteikumi, kas stiprinātu tiesību aktu kvalitāti visā likumdošanas procesa gaitā. FICIL turpina atkārtoti uzsvērt nepieciešamību nodrošināt labo praksi, izstrādājot vai grozot likumdošanas aktus, gādājot par to, ka otrajā vai trešajā lasījumā Saeimā likumprojektos netiek veiktas krasas vai neizskaidrojamas izmaiņas. Papildus tam FICIL iesaka pievienot statūtu preambulas jaunajos tiesību aktos, lai veicinātu tiesisko noteiktību un labāku politikas īstenošanu.

1 Interešu pārstāvības likums. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/33_1_194053_coun_chap_latvia_en.pdf

2 <https://lvportals.lv/skaidrojumi/337427-stajas-speka-jauns-trauksmes-celsanas-likums-2022>

3 <https://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/latvia-country-profile-regulatory-policy-2021.pdf>

Saturs

Kopsavilkums **02**

Rekomendācijas **04**

Rekomendāciju pamatojums **05**

Rekomendācijas

Stiprināt tiesību aktu kvalitāti visā likumdošanas procesā.

- Jāidentificē un plaši jāievieš Saeimas komisiju labās prakses piemēri; pastāvīgi un rūpīgi jāievēro visas norādes, kas atrodamas/izklāstītas Satversmes tiesas likumā, lai izslēgtu jebkādu likumu līmeņa parlamentāro apspriešanu, novēlotus priekšlikumus likumprojektiem, kā arī nepilnīgus likumprojektu ietekmes novērtējumus (anotācijas). Tas ietvertu ierobežojumus novēlotiem priekšlikumiem likumprojektiem, īpaši trešajam lasījumam Saeimā, uzliekot par pienākumu sagatavot rakstisku pamatojumu katram priekšlikumam, kas iesniegts pirms likumprojekta otrā vai trešā lasījuma, iekļaujot arī informāciju par sagatavošanas gaitā notikušajām konsultācijām un tiesību normas mērķi.
- Jāturpina diskusijas par nepieciešamību preambulas ieviest statūtos. Visām iestādēm, kas atbild par jaunu likumu izveidi, piemēram, Saeimas Juridiskajam birojam, ministrijām u. c., būtu jābūt iesaistītām šādās diskusijās.

Rekomendāciju pamatojums

Stiprināt tiesību aktu kvalitāti visā likumdošanas procesa gaitā.

Labākas likumdošanas kultūras izveide.

Jau 2019. gadā FICIL ierosināja grozīt Saeimas kārtības rullī⁴, lai ierobežotu novēlotu likumprojektu priekšlikumu iesniegšanu, īpaši trešajam lasījumam Saeimā, uzliekot par pienākumu katram priekšlikumam, kas iesniegts pirms likumprojekta otrā vai trešā lasījuma, sagatavot rakstisku pamatojumu, iekļaujot arī informāciju par priekšlikumu sagatavošanas laikā notikušajām konsultācijām un ierosinātās tiesību normas mērķi. FICIL joprojām nemana, ka šis jautājums būtu atrisināts, un skaidra rakstiska anotācija katram likumam atbilstoši tā galīgajai redakcijai joprojām paliek jautājums, kas būtu jārisina.

Trešajam lasījumam iesniegto priekšlikumu pieļaujamība un satversmība ir joma, par kuru tiesību teorijā ir noteikti skaidri kritēriji. FICIL uzskata, ka parlamenta pienākums ir pareizi vadīties pēc šiem kritērijiem un īstenot tos praksē. FICIL rekomendācija ietver skaidru šāda principa atzīšanu: likumprojektā, kas jau ir trešajā lasījumā, ir pieļaujami tikai tehniski grozījumi, kas nekādā veidā neietekmē likumprojekta būtību un neprasa detalizētu tā ietekmes novērtējumu. Gadījumos, ja novēlots priekšlikums paredz pamattiesību ierobežojumu, parlamentā būtu jāievieš procedūra, kas nodrošinātu, ka parlamenta deputātiem un attiecīgajām ieinteresētajām pusēm ir pietiekami daudz laika, lai iepazītos ar priekšlikuma būtību, izvērtētu un apspriestu tā ietekmi uz konstitucionālajām

cilvēktiesībām un citu tādu līdzekļu pastāvēšanu, kas varētu ietekmēt cilvēktiesības.

Caurredzams un paredzams likumdošanas process ne tikai nodrošina augstas kvalitātes rezultātu, bet ir arī neatņemama tiesiskas valsts sastāvdaļa. FICIL izsaka stingru pārliecību, ka ierosinātās rekomendācijas pilnveidos labo praksi un profesionalitāti likumprojektu parlamentārajā izskatīšanā un nodrošinās labāku saskaņotību starp ietekmes novērtējuma dokumentiem un likuma galīgo redakciju. Šie ieteikumi nodrošinātu arī sekmīgāku labas likumdošanas principa īstenošanu un uzlabotu no tā izrietošo likuma interpretāciju.

Satversmes tiesa turpina atzīt un atklāt dažādus satura elementus, kas attiecas uz labas likumdošanas principu. Tā kā lielākā daļa no šiem elementiem ir jāievēro likumdošanas procesa sagatavošanas posmā un likumprojekta izskatīšanas laikā, FICIL uzskata, ka ir īpaši būtiski pievērst uzmanību likumdošanas kultūras stiprināšanai, nodrošinot spēcīgas ētikas esamību. Tādēļ FICIL iesaka apzināt un plaši ieviest Saeimas komisiju labās prakses piemērus, pastāvīgi un rūpīgi ievērot visas norādes no Satversmes tiesas likuma, lai izslēgtu jebkādu likumu līmeņa parlamentāro apspriešanu, novēlotus priekšlikumus likumprojektiem, kā arī nepilnīgus likumprojektu ietekmes novērtējumus (anotācijas). Tas ietvertu novēlotu priekšlikumu ierobežošanu likumprojektiem, īpaši trešajam lasījumam Saeimā, uzliekot par pienākumu katram priekšlikumam, kas iesniegts pirms likumprojekta otrā vai trešā lasījuma, sagatavot rakstisku pamatojumu, iekļaujot arī informāciju par sagatavošanas gaitā notikušajām konsultācijām un tiesību normas mērķi.

⁴ FICIL Investīciju aizsardzības un tiesu efektivitātes darba grupas pozīcijas ziņojums, publicēts 2019. gada 30. maijā.

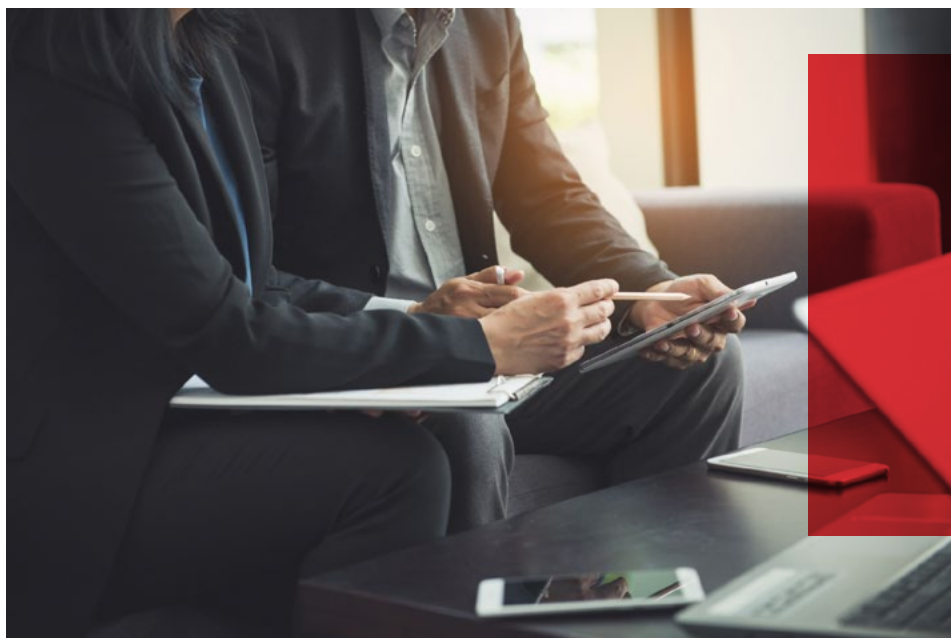
Preambulu iekļaušana jaunajos likumos.

Preambulu iekļaušana statūtos palielinātu juridisko noteiktību, samazinātu izpētes izmaksas un ļautu koncentrētāk, precīzāk un saskaņotāk izstrādāt operatīvo tekstu (noteikumus). Tiem, kas interpretē vai piemēro likumu, preambulas sniedz vairāk informācijas par formulējumu nozīmi, paredzēto ietekmi, ko akts radītu, un vairāk rīku, lai pamatotu savus argumentus.

Preambulu iekļaušana tiesību aktos ir bijusi standarta prakse starptautisko un Eiropas Savienības tiesību aktu izstrādē. Līdzšinējā pieredze liecina par to, ka tas palīdz likumu interpretētājiem noskaidrot likumdevēja nodomu. Starptautiskajās tiesībās un mazākā mērā arī Eiropas Savienības tiesībās tiesību interpretācijas metodoloģija integrē preambulu tekstus un pat pieprasa tos ņemt vērā. Tas ir sekmējis lielāku noteiktību un izsekojamību juridiskajā interpretācijā un lielāku tādu rezultātu skaitu, kas atbilst likumdevēja nodomam.

Lai gan Latvijā likumdošanai jau ir instruments, kas palīdz personām izprast jauno regulējumu, proti, jaunā likuma anotācija, nereti anotācijas tiek sagatavotas pirms likumprojekta apspriešanas sākuma Saeimā. Taču šo diskusiju laikā jaunā likuma normu virziens var būtiski mainīties vai arī likumprojekts var tikt papildināts ar vairākām jaunām normām. Šā iemesla dēļ FICIL uzskata, ka preambulas iekļaušana būtu efektīvs rīks, kas palīdzētu visām ieinteresētajām pusēm labāk saprast un interpretēt jaunus likumus.

FICIL atzīmē to, ka sāk veidoties diskusija par statūtu preambulu ieviešanas nepieciešamību un lietderību. Preambulas nolūks ir ļaut likumdevējam skaidri norādīt savu likumdošanas nodomu attiecībā uz tiesību aktu kopumā, kā arī izklāstīt iemeslus un sniegt komentārus par katru tiesību akta noteikumu. Preambula ir sevi pierādījusi kā neaizstājams juridiskās interpretācijas līdzeklis, tāpēc FICIL aicina turpināt diskusijas par nepieciešamību ieviest preambulas statūtos. Turklāt FICIL iesaka pievērst tam uzmanību Saeimas Juridiskajā birojā, ministrijās un visās citās iestādēs un organizācijās, kas ir atbildīgas par tiesību aktu projektu sagatavošanu.

Nostāja Nr. 7

ĀRVALSTU INVESTORU
PADOMES LATVIJĀ
NOSTĀJA ATTIECĪBĀ
UZ LIKUMDOŠANAS
KVALITĀTI

08.09.2022

www.ficil.lv